

FILOLOGIA POLSKA 2020 (6)

**ROCZNIKI NAUKOWE
UNIwersYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO**

RADA NAUKOWA

Dejan Ajdačić (Uniwersytet Łódzki), Piotr Borek (Uniwersytet im. KEN w Krakowie), Marian Bugajski (Uniwersytet Zielonogórski), Zbigniew Chojnowski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), Tetiana Czernysz (Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kijów, Ukraina), David Frick (University of California, Berkeley, USA), Alfred Gall (Johannes Gutenberg University Mainz, Moguncja, Niemcy), Leszek Jazownik (Uniwersytet Zielonogórski), Sergij Jermołenko (O.O. Potebnia Institute of Linguistics in Kyiv, Kijów, Ukraina), Ałła Krawczuk (University of Lviv, Lwów, Ukraina), Sławomir Kufel (Uniwersytet Zielonogórski), Leszek Libera (Uniwersytet Zielonogórski), Krzysztof Maćkowiak (Uniwersytet Zielonogórski), Małgorzata Mikołajczak (Uniwersytet Zielonogórski), Wołodmyr Morenec (National University of Kyiv-Mohyla Academy, Kijów, Ukraina), Marek Nalepa (Uniwersytet Rzeszowski), Teresa Podemska-Abt (University of South Australia, Adelaide, Australia), Olena Polishchuk (Ivan Franko National University in Zhytomyr, Żytomierz, Ukraina), Marta Ruszczyńska (Uniwersytet Zielonogórski), Richard Šipek (Library of National Museum in Prague, Praga, Czechy), Marie Sobotková (Palacký University, Olomouc, Ołomuniec, Czechy), Anna Szóstak (Uniwersytet Zielonogórski), Bogdan Trocha (Uniwersytet Zielonogórski), Marzanna Użdżicka (Uniwersytet Zielonogórski), Katarzyna Węgorowska (Uniwersytet Zielonogórski), Alois Woldan (University of Vienna, Wiedeń, Austria), Wiesław Wydra (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Krzysztof Zajac (Uniwersytet Jagielloński), Nataliia Zhukova (National Technical University of Ukraine, Jgor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Kijów, Ukraina)

ZESPÓŁ RECENZENCKI

Krzysztof Biliński (Uniwersytet Wrocławski), Bogdan Burdziej (Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu), Małgorzata Dawidziak-Kładczońska (Uniwersytet Wrocławski), Natalia Demianenko (Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kijów, Ukraina), Izabela Domaciuk-Czarna (Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), Tetiana Dowżok (Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kijów, Ukraina), Ewelina Drzewiecka (Instytut Sławiastyki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie), Elżbieta Dutka (Uniwersytet Śląski w Katowicach), Jan Galant (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Grażyna Halkiewicz-Sojak (Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu), Joanna Kamper-Warejko (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Jolanta Klimek-Grądzka (Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II), Elżbieta Konończuk (Uniwersytet w Białymstoku), Tomasz Korpysz (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), Dorota Kozaryn (Uniwersytet Szczeciński), Ewa Krawiecka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Katarzyna Krzak-Weiss (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Grzegorz Kubski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Michał Kuran (Uniwersytet Łódzki), Jarosław Ławski (Uniwersytet w Białymstoku), Kazimierz Maciąg (Uniwersytet Rzeszowski), Jolanta Migdał (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Jolanta Pasterska (Uniwersytet Rzeszowski), Franciszek Pilarczyk (Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim), Katarzyna Sicińska (Uniwersytet Łódzki), Mirosław Strzyżewski (Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu), Ewa Szuklerek-Smiechowicz (Uniwersytet Łódzki), Joanna Szydłowska (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), Witalij Zacharow (Borys Grinczenko Kyiv University, Kijów, Ukraina), Monika Zaśko-Zielińska (Uniwersytet Wrocławski), Kwiryna Ziemba (Uniwersytet Gdański), Leszek Zwierzyński (Uniwersytet Śląski w Katowicach), Barbara Zwolińska (Uniwersytet Gdański)

REDAKTOR NACZELNY

Radosław Szyber

ZASTĘPCA REDAKTORA NACZELNEGO

Aneta Narolska

SEKRETARIAT ROCZNIKA

Katarzyna Grabias-Banaszewska, Agnieszka Gruszka, Irmina Kotlarska, Aneta Narolska, Dorota Szagun, Kamil Banaszewski

REGIONALIA LUBUSKIE (szefowa rubryki)

Mirosława Szott

ADRES REDAKCJI

Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Filologii Polskiej (sekretariat, pok. 212)
65-762 Zielona Góra, al. Wojska Polskiego 69
(korespondencję prosimy zaopatrzyć w dopisek: „Filologia Polska. Rocznik”)

Drukowana postać rocznika jest jego wersją podstawową

SERWIS INTERNETOWY

<http://www.rocznik.ifp.uz.zgora.pl> (nowy)

<http://www.ifp.uz.zgora.pl/index.php/badania-naukowe/rocznik-naukowy-uz> (dawny, aktywny)

Rocznik jest indeksowany w bazach: BazHum, Index Copernicus International, pol-index. W roku 2020 eksperci Index Copernicus International poddali rocznik ewaluacji, w efekcie tytuł znalazł się w obrębie ICI Journals Master List 2019 ze wskaźnikiem ICV[alue] na poziomie 66,24 (w 2019 – 64,13).

FILOLOGIA POLSKA 2020 (6)

**ROCZNIKI NAUKOWE
UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO**

RADA WYDAWNICZA

Andrzej Pieczyński (przewodniczący), Andrzej Bisztyga,
Bogumiła Burda, Eugene Feldshtein, Beata Gabryś,
Magdalena Gibas-Dorna, Jacek Korentz, Tatiana Rongińska,
Franciszek Runiec (sekretarz)

UNIWERSYTET
ZIELONOGÓRSKI

REDAKCJA JĘZYKOWA

Beata Szczeszek

KOREKTA

Monika Nowecka
Tatiana Hajder (język ukraiński), Irmina Kotlarska (język angielski)

PROJEKT TYPOGRAFICZNY I OKŁADKA

Anna Strzyżewska

GRAFIKA NA OKŁADCE

Katarzyna Grabias-Banaszewska

© Copyright by Uniwersytet Zielonogórski
Zielona Góra 2020

ISSN 2450-3584

DOI (kompletnego numeru rocznika)
<https://doi.org/10.34768/fpv6.2020>

OFICyna WYDAWNICZA UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO

65-246 Zielona Góra, ul. Podgórna 50, tel. (68) 328 78 64
www.ow.uz.zgora.pl, e-mail: sekretariat@ow.uz.zgora.pl

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne (redaktor naczelny) ● 9

Wprowadzenie do zeszytu (redakcja, Mirosława Szott) ● 13

STUDIA I MATERIAŁY

WOKÓŁ TEKSTÓW

JANUSZ KRÓLIKOWSKI ● 17

Początki łacińskiego tekstu Pisma Świętego

IZABELA RUTKOWSKA ● 39

Gramatyka a granice wyrażalności w pismach mistyków Kościoła katolickiego

ANASTASIIA KORZHOVA ● 53

Українське театрознавство першої третини XX століття. Робота з першоджерелами / Українське studia teatralne w pierwszych trzech dekadach XX wieku. Praca z materiałami źródłowymi

WALERY BUTEWICZ ● 73

Stosunek Zbigniewa Herberta do psychoanalizy

DARIUSZ PIECHOTA ● 85

Reaktywacje dystopii w najnowszej literaturze popularnej. Na marginesie lektury powieści Margaret Atwood i Ignacego Karpowicza

CEZARY ROSIŃSKI ● 101

Preposteryjność sytuacji przestrzennej w *Ziarnie prawdy* Zygmunta Miłoszewskiego

WOKÓŁ SŁÓW

EWA SZKUDLAREK-ŚMIECHOWICZ ● 111

Leksem seksualizacja w systemie polszczyzny i dyskursie publicznym 2019 roku

PIOTR KŁADOCZNY ● 129

Rama interpretacyjna dotyku w języku polskim

KATARZYNA WĘGOROWSKA ● 141

Językowe i kulturologiczne wyróżniki kresowych kulinariów utrwalone w wybranych regionalnych opracowaniach o Ziemi Lubuskiej

JOANNA GORZELANA ● 149

Literatura popularna jako źródło wiedzy specjalistycznej. Leksyka medyczna w serii „Medical Romance”

REGIONALIA LUBUSKIE

PREZENTACJE

MARIA JAZOWNIK, LESZEK JAZOWNIK ● 169
Profesor Maria Januszewicz

JOANNA WAWRYK ● 179
Profesor Anna Szóstak

PRZEGLĄDY I OMÓWIENIA

MAGDALENA STECIĄG ● 193
Jubileusz Profesora Mariana Bugajskiego

MIROSLAWA SZOTT (wywiad) ● 195
Krótko, ale rozkosznie. Rozmowa z Jackiem Uglikiem

ROBERT RUDIAK ● 197
Szli na zachód literaci...

JOANNA KAPICA-CURZYTEK ● 203
Ucząc się akceptować przeszłość

MATEUSZ JAMROZ ● 207
Narodził się

KATARZYNA BARTOSIAK, KAMIL BANASZEWSKI ● 211
Bibliografia lubuskiej polonistyki akademickiej za rok 2019

KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA ● 225
Zielonogórskie spotkania polonistyczne w latach 2018-2019

POEZJA I PROZA

JACEK UGLIK ● 233
[Wiersze]

KONRAD WOJTYŁA ● 235
[Wiersze]

MARCIN MIELCAREK ● 237
Mizeria w misce z Ikea

Autorzy numeru ● 245

TABLE OF CONTENTS

Preface (Editor in chief) ● 9

Introduction to the volume (Editors, Mirosława Szott) ● 13

STUDIES AND MATERIALS

AROUND TEXTS

JANUSZ KRÓLIKOWSKI ● 17

The origins of the Latin text of Holy Scripture

IZABELA RUTKOWSKA ● 39

Grammar and borders of ineffability in the scriptures of Polish catholic mystics

ANASTASIIA KORZHOVA ● 53

**Ukrainian theatre studies in the first three decades of the 20th century.
Working with sources materials**

WALERY BUTEWICZ ● 73

Zbigniew Herbert's attitude towards psychoanalysis

DARIUSZ PIECHOTA ● 85

**Reactivation of dystopia in the latest popular literature. On the sidelines
of reading the novels by Margaret Atwood and Ignacy Karpowicz**

CEZARY ROŚIŃSKI ● 101

**The preposterity of the spatial situation in *The Grain of Truth* by Zygmunt
Miłoszewski**

AROUND WORDS

EWA SZKUDLAREK-ŚMIECHOWICZ ● 111

**Lexeme *sexualization* [seksualizacja] in the Polish language system and public
discourse of 2019**

PIOTR KŁADOCZNY ● 129

The interpretative framework of the sense of touch in the Polish language

KATARZYNA WĘGOROWSKA ● 141

**Linguistic and culturological characteristics of Polish Borderlands cuisine
preserved in selected regional studies on Ziemia Lubuska region**

JOANNA GORZELANA ● 149

**Popular literature as a source of specialist knowledge. Medical lexicon in the
“Medical Romance” series**

THE LUBUSZ LAND – REGIONAL MATERIALS

PRESENTATIONS

MARIA JAZOWNIK, LESZEK JAZOWNIK ● 169

Professor Maria Januszewicz

JOANNA WAWRYK ● 179

Professor Anna Szóstak

SURVEYS AND REPORTS

MAGDALENA STECIAĞ ● 193

Professor Marian Bugajski's jubilee

MIROŚŁAWA SZOTT (interview) ● 195

Short but delicious. An interview with Jacek Uglik

ROBERT RUDIAK ● 197

Writers went to the west...

JOANNA KAPICA-CURZYTEK ● 203

Learning to accept the past

MATEUSZ JAMROZ ● 207

Corner

KATARZYNA BARTOSIAK, KAMIL BANASZEWSKI ● 221

Bibliography of The Lubusz Land's Polish philology academic researchers' works printed within the year 2019

KATARZYNA GRABIAS-BANASZEWSKA ● 225

Zielona Góra Polish Philology Meetings in 2018-2019

POETRY AND PROSE

JACEK UGLIK ● 233

[Poems]

KONRAD WOJTYŁA ● 235

[Poems]

MARCIN MIELCAREK ● 237

Cucumber salad in the Ikea bowl

Authors of the issue ● 245

SŁOWO WSTĘPNE

Przedkładany numer „Filologii Polskiej” powstawał w trudnych okolicznościach, wywołanych i następstwami pandemicznej rzeczywistości, i konsekwencjami funkcjonowania w warunkach nowej ustawy. Zaawansowanie technologiczne członków rodziny czasopisma ograniczyło niepożądane skutki wprowadzonych (w całym kraju) obostrzeń, mających na celu zachowanie zdrowia i życia obywateli. Natomiast regulacje legislacyjne usankcjonowane prawomocnymi zapisami (oraz ich pochodne w postaci wewnętrznych zarządzeń) zamknęły niejedne drzwi, by ogłaszać wypowiedzi naukowe na różnych forach. Tych kilka wstępnych zdań, a właściwie (nieoczywistych) przypomnień niech posłuży za kanwę konkluzji, ujętych w sformułowania lapidarne, acz nośne i powszechnie znane – to słowa Wojciecha Młynarskiego, ponadczasowe, jak się okazuje, wciąż aktualne.

Rygor punktowej interwencji państwa premiuje. Aczkolwiek zarazem dyskredytuje – w imię... punktów, bieżącego zapotrzebowania, momentalnej popularności, adekwatności (tematu). Niezbędne okazują się promocja, ale zwłaszcza chyba autopromocja, niezależnie od wartości pracy. Pracy – w funkcji czasu – niekiedy trudnej do oceny. Nie tylko w humanistyce zresztą. Hipotezy, sformułowanej przez Bernharda Riemanna na początku drugiej połowy XIX wieku – i uznanej za problem milenijny w roku 2000 – od dekad nie udało się udowodnić, mimo wysiłku rzeszy wybitnych umysłów, reprezentujących rozmaite rejony globu. Swoją cegielkę do rozwiązania problemu przed ponad półwieczem dorzucił Stanisław Ulam i zaprezentował zaskakujący układ spirali liczb pierwszych, co potwierdziło obliczenia niemieckiego uczonego, który udowodnił, że tak zwane nietrywialne miejsca zerowe w odpowiedniej dla nich funkcji układają się dokładnie na jednej linii, na prostej krytycznej. I choć w geometrii, topologii itd. bez punktu ani rusz, jednak żaden narzucony algorytm rozliczeniowy nie pozwolił na rozwikłanie zagadki tej osobliwej harmonii matematycznej. Nie pomogły również zachęty w postaci zapowiadanych gratyfikacji finansowych. Tajemnic podobnych – wyartykułowanych – są dziesiątki tysięcy, jeszcze więcej nie wypowiedzianych nigdy. Wiele z nich mógłby rozwikłać Stefan Banach. Wszakże nie było mu dane, nie chciał, nie mógł. W otrzymanym czeku, mającym być dlań zachętą do opuszczenia ojczyzny, za jedynką nie potrafił znaleźć miejsca na choćby jedno zero, a dostał wolną rękę, by

wpisać ich dowolną liczbę... Niestety, wojna, a potem śmiertelna choroba przedwcześnie przerwały błyskotliwą karierę geniusza. Jego szczątki pogrzebano w pobliżu grobu Marii Konopnickiej – na Cmentarzu Łyczakowskim w kwaterze Wielkich Lwowian.

Osiągnięcia twórców literatury polskiej można oceniać na przykład poprzez pryzmat przyznanych nagród Nobla – to wcale sporo nazwisk i dlatego w skali świata rodzimi poeci oraz pisarze lokują się w czołówce w ten właśnie sposób wyróżnionych, uhonorowanych. Nie zrodziła tej w pewnym sensie nobilitacji pustynia intelektualna; przeciwnie – jej fundament, zaplecze, źródła stanowią setki tysięcy tekstów, spisanych przez autorów wybitnych, drugo- czy trzeciorzędnych, a nawet poślednich. Taki konfrontacyjny tygiel zaowocował ogromem fenomenów utrwalonych pochodem liter – ważnych z wielu powodów. Niełatwo to bogactwo kulturowe uchwycić, udokumentować, opisać, a co dopiero gruntownie i wszechstronnie przestudiować... Mozołą się nad sprostaniem temu wyzwaniu grupy badaczy, jednostki. Przez lata, pomimo przeszkód i trudów. Rezultatów tych wysiłków nie ma potrzeby komentować. Są imponujące, ale wciąż niepełne; świadomość licznych białych plam w naszej wiedzy o rodzimym dziedzictwie burzy poczucie ostatecznej satysfakcji, wywołuje raczej dyskomfort, niedosyt. Może i wstyd wreszcie.

Miarodajność waloryzacji punktowej wydaje się wątpliwa. Narzucony właściwie klucz ewaluacyjny, ustawowo przecież, rzutuje na prestiż instytucji wydawniczych (czasopism, oficyn), mający ponoć być gwarancją sukcesu naukowego. Zarazem na uboczu pozostają opinie w tym względzie środowisk najbardziej kompetentnych. Wiedza, proces jej gromadzenia przez stulecia odbywał się bez tego rodzaju „wsparcia”; weryfikację bowiem zapewniali sami uczeni, wyrażający swój stosunek wobec głoszonych teorii poprzez ich akceptację, rozwijanie, obalanie bądź po prostu milczenie. Za wyrażanie poglądów niewygodnych trzeba było niekiedy zapłacić cenę najwyższą, co upamiętniają słowa poety „o rzeczy ludzkich mijaniu”, „o zapomnieniu”, obojętności. Dziś ani jutro nie powstaną monumenty, życie potoczy się dalej i wiatr będzie „rozwiwał suknie dziewczynom”... Reglamentowanie nauki, sterowanie nią odznacza się posmakami cenzury, koniecznością wprowadzenia polityki publikacyjnej, indywidualnej lub zespołowej (w ramach dyscyplin uprawianych w obrębie jednostek akademickich). W majestacie prawa. Oznacza to nie tylko przyzwolenie, ale usankcjonowanie dominacji koniunkturalizmu, oznacza to potencjalną uznaniowość, oznacza to wreszcie złamanie fundamentalnej zasady nauki – wolności, dającej szansę na obiektywizm i rzetelność. Obecnie warunek ten został zmarginalizowany, również z uwagi na przyjęty z założenia, aprioryczny prymat angielszczyzny. Kwestia popularyzacji wiedzy wydaje się ważna i wcale nie drugorzędna, jednakże inne rozstrzygnięcia (administracyjne) mogłyby się wydatniej temu założeniu przysłużyć.

Istnieje wszakże bardziej uniwersalny język aniżeli mowa Szekspira, mianowicie liczby oraz zachodzące między nimi prawidłowości zakłète w szereg niekiedy skom-

plikowanych formuł. Jak już wspomniano, wiele tu jednak wciąż nierozwikłanych zagadek, mimo niekwestionowanych triumfów ludzkiej myśli matematycznej – stoi się je między innymi w fizyce czy nade wszystko we współcześnie hołubionej astronomii, kosmologii. Zarazem i w tym obszarze zainteresowań badawczych trudno przeoczyć osobliwy paradoks, wiąże się z przedmiotem obserwacji – to niezliczone zjawiska nie sprzed wieku lub (kilkudziesięciu) wieków, lecz sprzed miliardów lat. Teoria uczonego upamiętnionego jego nazwiskiem instytutu sięga absolutnego dna znanego czasu i dotyczy okresu... trwającego nieco krócej aniżeli septylionowa część sekundy tuż po wielkim wybuchu – to... era (jednostka, a jest ich więcej) wyznaczona przez Maxa Plancka. Rzeczywistość wszakże mogła być inna i Big Bang, a słychać coraz wyraźniej takie głosy, okazałyby się wyłącznie czczym domysłem... Niemniej tego typu rozpoznania pozwoliły umieścić na orbicie Ziemi tysiące sztucznych satelitów, a także odwiedzić srebrny glob. Z wielkim, niekwestionowanym pożytkiem.

Krytyka wprowadzonego systemu zawsze jest ryzykowna, jednakże w obszarze, jakiego dotyczy, wypada jako nieodzowna reakcja, wręcz odruchowa, ponieważ ustanowione regulacje wiążą się z odpowiedzialnością – tak stanowiących, jak i tych, których reforma krępuje, oraz zobowiązaniami wobec tych, którzy ją finansują – wobec społeczeństwa, podatników. Jej konsekwencje ponoszą, poniosą wszyscy, również następne pokolenia. Nie paragrafy zrodziły geniuszy oraz zwłaszcza ich przełomowe dzieła, lecz pasja, talent, erudycja, a zwłaszcza niezłomna wola (czasem okupiona osobistym dramatem), by dotrzeć do istoty rzeczy. Jest jedna i nie podlega dyskusji. Jan Paweł II uniwersytetowi zawdzięczał: „zamiłowanie do prawdy, wskazanie dróg jej poszukiwania”. Natomiast Wisława Szymborska pisała o natchnieniu – „pomimo trudów i porażek, [...] nie stygnie” w nikim, kto oddaje się własnej profesji i przeżywa ją jako przygodę. Noblistka dodawała – „rój nowych pytań” rodzi każde rozstrzygnięcie, jest pokłosiem pokornego „nie wiem”, a jego skrajnym biegunem okazuje się stanowcze „wiem”, mianowicie chwilowo aktualna doktryna: „nie wyłania z siebie nowych pytań, staje się w szybkim czasie martwa, traci temperaturę sprzyjającą życiu. W najskrajniejszych przypadkach [...] potrafi być nawet śmiertelnie groźna”... W takim klinclu, rozdarciu między „wiem” i „nie wiem” krystalizowało się rewolucyjne odkrycie Mikołaja Kopernika, „bezużyteczne” przez stulecia, jednak znalazło wreszcie swoje miejsce w rozwoju cywilizacyjnym. Wysoce abstrakcyjne teorie Banacha po latach posłużyły jako fundament dla różnych dziedzin, nie wyłącznie teoretycznych. A przecież niewiele brakowało, żeby obaj ci wielcy Polacy w ogóle nie zaistnieli w naszej świadomości. Różne są koleje losów ludzkiej myśli, gmatwane dodatkowo splotami indywidualnych dróg życiowych. Humanistyka wszakże stawia sobie inne zadania, niebłahe, hołduje człowieczeństwu we wszelkich możliwych jego przejawach; humanistycie narodowej przypisano nadto misję, żeby rozpoznawać, kultywować, utrzymywać rodzimą kulturę, historię, pielęgnować ojczyzną mowę, krótko – dbać o polskie dziedzictwo. Aby sprostać

takim wyzwaniom, niezbędna jest dzisiaj właściwa postawa, uniemożliwiająca sprzeniewierzenie się humanistycznym ideałom. Słowem, „róbmy swoje”, bo „przyjdzie walec i wyrówna”, a potem nieuchronnie trzeba będzie „zaśpiewać o cyrku”...

*

Rocznik zyskał nową stronę internetową. W imieniu redakcji „Filologii Polskiej” pragnę serdecznie podziękować wszystkim, którzy wsparli urzeczywistnienie inicjatywy. Nade wszystko dziękuję Panu Bogusławowi Kosiórowi za adaptację dostępnej aplikacji na potrzeby czasopisma. Panom Pawłowi Skalskiemu i Krzysztofowi Jarosińskiemu z Centrum Komputerowego Uniwersytetu Zielonogórskiego – za liczne podpowiedzi i niezbędne modyfikacje w zakresie funkcjonowania serwera oraz bazy danych. Pani Małgorzacie Kuncewicz (Zielonogórska Biblioteka Cyfrowa) – za prace wykonane w obrębie elektronicznego repozytorium na rzecz periodyku. Pani Małgorzacie Mirkiewicz (Dział Informacji Naukowej Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego) – za bieżącą aktualizację statusu publikacji ogłaszanych na łamach czasopisma.

Wzorcową współpracę i rezultat, który tym bardziej cieszy. Dziękuję!

Redaktor naczelny
(w „przeddzień” pięćdziesiątej rocznicy istnienia
polonistyki akademickiej w Zielonej Górze)

WPROWADZENIE DO ZESZYTU

Tom w jego zasadniczej części składa się z dwóch działów. Pierwszy zawiera rozprawy poświęcone zagadnieniom literaturoznawczym, natomiast drugi gromadzi szkice koncentrujące się wokół rozmaitych kwestii spod znaku studiów o charakterze językoznawczym. Część inicjująca zeszyt reprezentuje sześć artykułów i od tego segmentu wypada rozpocząć krótką deskrypcję zawartości numeru.

Całość otwiera studium Janusza Królikowskiego, tropiącego ślady najwcześniejszych tłumaczeń Pisma Świętego na język łaciński, ich kształt – poprzez wydźwięk teologiczny oraz literacki – mógł zaważyć na kanonicznym brzmieniu Wulgaty. Pisarskiemu dorobkowi wybranych mistyków Kościoła Katolickiego przygląda się Izabela Rutkowska, podejmuje próbę ukazania ich refleksji, będących w istocie przejawem wątpliwości co do szansy wyrażenia niewyraźnego, a dotyczących między innymi problemu w nazywaniu wiecznego trwania czy rozstrzygnięcia dylematów, jakie towarzyszą przy wyborze adekwatnych epitetów dla Najwyższego bądź świętych. Anastasiia Korzhova w zarysie rekonstruuje ukraińską myśl teatrologiczną z początku XX wieku. Z omówienia Walerego Butewicza wyłania się sporo dowodów, które świadczą, iż psychoanaliza Zygmunta Freuda nie stanowiła tematu tabu dla Zbigniewa Herberta, poeta bowiem w swoisty sposób zdradzał do niej pewnego rodzaju przywiązanie; sprawa ta może zatem wyznaczyć nowe, pomijane dotąd, pole badawcze w związku z twórczością autora *Pana Cogito*. Dystopijność ukazana w prozie Margaret Atwood oraz Ignacego Karpowicza zainteresowała Dariusza Piechotę – rozważania, prowadzone często w ujęciu komparatystycznym, przekonują do wniosków pokrywających się z przestrogią, jakie formułują pisarze: Kanadyjka w *Opowieści podręcznej* oraz Polak w *Prawdzie*. Wielorakie aspekty preposteryjności omawia Cezary Rosiński na przykładzie *Ziarna prawdy* Zygmunta Miłoszewskiego; kalejdoskopowość narracji dodatkowo uwypuklają odwołania do kategorii heterotopii, dualizmu kultury – jej napięć w relacji między znaczeniem a obecnością.

W problematykę kolejnej partii wprowadza Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz i prezentuje gruntowną analizę (jakościową, ilościową) leksemu ‘seksualizacja’; jak się okazuje, zwłaszcza w roku 2019 wyraz cieszył się niezwykle popularnością w dyskursie publicznym na skutek intencjonalnego nadania rzeczownikowi obciążenia semantycznych (motywowanych polityczną tendencją). Prolegomena do szczegółowych studiów

lingwistycznych nad ramą znaczeniową zmysłu dotyku w polszczyźnie formułuje Piotr Kładoczny. Następnie Katarzyna Węgorowska wskazuje na zgoła nieubogi zasób językowych świadectw kresowej kultury kulinarnej zarejestrowany we współczesnych źródłach obrazujących specyfikę Ziemi Lubuskiej. Wieńczy ten blok materiał Joanny Gorzelanej, daje wgląd w bogactwo terminologii medycznej pomieszczonej w wybranych powieściach publikowanych w serii Harlequina¹.

Redakcja

*

Dział *Regionaliów* otwierają materiały ukazujące sylwetki dwóch uczonych zielonogórskiego środowiska polonistycznego – emerytowanej Pani Profesor Marii Januszewicz oraz Pani Profesor Anny Szóstak. Kilka zwięzłych słów Magdaleny Steciąg utrwala jubileusz Profesora Mariana Bugajskiego. Prezentujemy też krótką rozmowę z poetą i filozofem, Jackiem Uglikiem, który celnie, choć zdawkowo, wypowiada się na temat tworzenia i bycia poetą. Kilka wierszy z jego najnowszego tomiku *trzeba by jakoś umrzeć* trafiło do części literackiej, zamykającej numer. Warto też sięgnąć do relacji Roberta Rudiaka z lektury książki Kamili Gieby *Lubuska literatura osadnicza jako narracja założycielska regionu*. Z kolei Mateusz Jamroz próbuje swoich sił na polu krytyki radiowej, recenzując słuchowisko *Narożnik* (scenariusz Janusza Łastowieckiego, reżyseria Anny Dykczak), zrealizowane przez Teatr Polskiego Radia w 2019 roku. Tradycyjnie już zamieszczamy także dwa zestawienia; jedno rejestruje sesje, jakie odbyły się w latach 2018-2019 z inicjatywy jednostek działających przy Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego, drugie zaś odnotowuje dorobek naukowy lubuskich polonistów akademickich w roku 2019.

W części literackiej proponujemy zapoznanie się ze wspomnianymi utworami Jacka Uglika. Ponadto zapraszamy do lektury tekstów Konrada Wojtyły. To związany niegdyś ze środowiskiem zielonogórskim poeta oraz dziennikarz, obecnie mieszkający i pracujący w Szczecinie. Segment ten wieńczy interesująca proza Marcina Mielcarka, studenta filologii polskiej na Uniwersytecie Zielonogórskim. Życzymy miłej lektury.

Redakcja, Mirosława Szott

1 Zaproszenie do numeru zredagowali Marzanna Uździcka oraz Tomasz Ratajczak.